

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

**Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту**

Демчик Наталія Олександрівна

**УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДІ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Спеціальність: 073 Менеджмент

РЕФЕРАТ

магістерської роботи
за освітньо-професійною програмою «Управління закладом освіти»

Умань – 2021

Магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано в Уманському державному педагогічному університеті
імені Павла Тичини.

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: д.п.н., професор **Коберник Олександр
Миколайович**

РЕЦЕНЗЕНТ: д.п.н., професор **Білецька Ірина Олександрівна**

Захист відбудеться 14 грудня 2021 року о 9.00 на засіданні ЕК кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту.

З роботою можна ознайомитись на кафедрі педагогіки та освітнього
менеджменту, за адресою: 20308, м. Умань вул. Садова, 28, ауд. № 316

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	7
1.1. Змістова характеристика поняття «якість виховання».....	7
1.2. Загальні основи управління якістю виховання в закладі загальної середньої освіти.....	18
1.3. Моніторинг та діагностування як інструменти визначення якості виховання.....	31
РОЗДІЛ 2 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	58
2.1. Готовність керівників закладів загальної середньої освіти до управління якістю виховання.....	58
2.2. Обґрунтування шляхів удосконалення управління якістю виховання в закладі загальної середньої освіти.....	66
2.2.1. Усвідомлення керівниками школи необхідності управління якістю виховання.....	66
2.2.2. Формування у керівників школи досвіду управління якістю виховання.....	73
ВИСНОВКИ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Загальна соціально-економічна ситуація, реформування системи освіти визначають нагальність підвищення уваги до виховного потенціалу освітнього середовища та допомоги школі в організації виховного процесу на основі інтеграції виховних зусиль суспільства, громади, батьків до виховання базових моральних цінностей суспільства, соціально-значущих якостей особистості, її компетентності і готовності до вияву відповідальної громадянської позиції і патріотизму.

Сучасні діти знаходяться в ситуації численних ризиків, спокус, негативних впливів (у тому числі і через маніпулятивні технології деструктивного змісту ЗМІ, інтернет-мережі, різних видів рекламної продукції), дезорієнтації у вимогах і моделях поведінки, безцільового проведення позаурочного часу. Посилення тенденцій щодо зміцнення культури сили, грошей, маргіналізації підлітків за місцем проживання, ствердження асоціальних субкультур сприяє набуттю і накопиченню асоціального і протиправного досвіду у дітей, формування у них викривленого образу світу та актуалізує потребу формування у підростаючих поколінь гуманістичної та устійливої до маніпуляцій свідомості, моральних принципів, духовності.

Концепція Нової української школи пропонує виховний компонент змісту компетентностей, визначених у Законі України «Про освіту». Закладені основні орієнтири компетентнісного виховання особистості учня можуть творчо наповнюватись конкретним змістом, з урахуванням особливостей функціонування закладу освіти, вікових та індивідуальних можливостей учнів, інших актуальних соціальних викликів.

В сучасних умовах стратегія якості є основою освітньої політики багатьох країн світу. Цей процес, започаткований наприкінці ХХ століття не став винятком і для України у цьому контексті. У Національній стратегії розвитку освіти зазначено, що освіта є пріоритетним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету й конкурентоспроможності країни на міжнародній арені, а якість освіти

визначена національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави.

Отже, забезпечення високоякісної освіти та виховання на всіх їх етапах і рівнях, оцінювання результативності й управління якістю – одне з основних завдань сьогодення, яке має не лише педагогічний чи суто науковий, але й соціальний, політичний та управлінський аспекти.

Однак, практика організації виховної діяльності у закладах загальної середньої освіти упродовж останніх років свідчить, що про її результативність та якість найчастіше судять за кількістю виховних заходів, здобутих школярами призових місць у різних конкурсах та змаганнях і т.д. При подібній оцінці виховного процесу випадає з поля зору його вплив на цілісний розвиток кожного учня та його вихованість.

У вітчизняному філософському дискурсі якість освіти – предмет дослідження сучасних науковців В. Андрущенка, В. Кременя, К. Левківського, В. Огнев'юка, І. Предборської та ін.

У педагогіці накопичено значний досвід дослідження проблематики сучасного виховання, його управління, якості виховання. Цьому сприяли праці таких учених, як: О. Безкоровайна, І. Бех, Б. Бітінас, М. Боритко, О. Бялик, Т. Дем'янюк, Л. Канішевська, О. Коберник, Л. Кондрашова, Л. Новикова, С. Поляков, М. Рожков, В. Селіванов, О. Сухомлинська, Л. Хоружа, Н. Щуркова, В. Ягупов та ін.

Організація особистісно-орієнтованого виховання в сучасному життєвому контексті, модернізація всіх його складників – мети, принципів, завдань, змісту, форм, методів виховання – перетворюється на першочергову потребу. Задовольнити сучасні запити може лише якісне виховання, що стає визначальним принципом інноваційних процесів. Основою зрушень є створення потреб і моделей розвитку особистості. Якісне виховання визначається фахівцями як процес і результат цілісного й всебічного розвитку зростаючої особистості, створення сприятливих умов для досягнення нею фізичної, психічної та соціальної зрілості, одержання можливості для

індивідуального зростання, вияву творчих здібностей, актуалізації свого природного потенціалу.

Проте, проблема якості виховання все ж не отримала належного висвітлення. На сьогодні термінологічне визначення якості виховання є теж дискусійним: немає чітких параметрів, критеріїв і показників за якими можна було б визначити якість виховання та її результати. І тому сьогодні на всіх освітніх рівнях необхідно: максимально об'єктивно спрогнозувати як можливості, так і процес розвитку освітньої системи; підвищувати якість виховання, орієнтуючись на потреби суспільства та особистості; своєчасно виявляти і оцінювати реальний якісний стан виховної роботи, її відповідність державним вимогам.

Все це й стало підставою для визначення теми кваліфікаційної роботи – **«Управління якістю виховання в закладі загальної середньої освіти».**

Мета дослідження полягає в розкритті шляхів удосконалення процесу управління якістю виховання в закладі загальної середньої освіти.

Для досягнення мети ставилися такі **завдання**:

1. Розкрити сутність понять «якість виховання» та «управління якістю виховання».
2. Проаналізувати чинники, які впливають на ефективність управління якістю виховання.
3. Визначити та схарактеризувати рівні готовності менеджерів освіти до управління якістю виховання в закладі загальної середньої освіти.
4. Обґрунтувати шляхи удосконалення управління якістю виховання в закладі загальної середньої освіти.

Об'єкт дослідження – виховний процес у закладі загальної середньої освіти.

Предмет дослідження – шляхи удосконалення управління якістю виховання в закладі загальної середньої освіти.

Відповідно до мети та завдань роботи використовувалися такі **методи дослідження**: *теоретичні*: аналіз державних документів з питань розвитку освіти й виховання, теоретичний аналіз філософської, психологічної,

педагогічної літератури; *емпіричні*: педагогічне спостереження, анкетування, метод незалежних оцінок, бесіди; вивчення й узагальнення педагогічного досвіду.

Експериментальна база. Дослідження проводилося на базі Центру професійного розвитку педагогічних працівників Жашківської ОТГ Черкаської області. У дослідження брало участь 16 директорів та 12 заступників директорів із виховної роботи.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що в ній визначено сутність феномену «управління якістю виховання», обґрунтовано шляхи удосконалення управління якістю виховання в закладі загальної середньої освіти; виокремлено чинники, які впливають на ефективність управління якістю виховання в сучасній школі.

Практичне значення дослідження полягає у розробленні науково-методичного супроводу управління якістю виховання в закладі загальної середньої освіти. Основні положення, результати і висновки проведеного дослідження можуть бути використані керівниками закладів загальної середньої освіти.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дослідження доповідалися, обговорювалися на засіданні ради Центру професійного розвитку педагогічних працівників та Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика» (Умань, 2021).

Публікації автора. Основні матеріали кваліфікаційної роботи висвітлені в 1 публікації автора.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 2 розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Обсяг кваліфікаційної роботи становить 98 сторінок, основний зміст викладено на 86 сторінках тексту.

ВИСНОВКИ

У результаті виконання кваліфікаційної роботи можна зробити наступні висновки:

Якість виховання – це характеристика виховної роботи, що визначається сукупністю властивостей, які визначають рівень всебічного розвитку особистості здобувача освіти і відповідають інтересам суспільства і держави. Якість виховання є характеристикою виховного процесу і його результатів, що виражає ступінь їхньої відповідності поширеним у суспільстві уявленням про те, яким має бути виховний процес і якій меті він має служити, виражається в системі індикаторів (показників, нормативів) цілісного фізичного, інтелектуального, соціального і духовного розвитку особистості, яка відбиває ступінь задоволення очікувань різних учасників освітнього процесу, а також ступінь досягнення висунутих перед освітою і вихованням мети і завдань.

Управління якістю виховання є важливим складником і частиною менеджменту освіти, що спрямована на виконання вимог до самої якості виховання. Управління якістю виховання передбачає активний вплив керуючої підсистеми на об'єкт управління, що приводить до зміни його стану. Тому його можна вважати активним способом впливу на якість.

Під управлінням якістю виховання розуміємо цілеспрямований і безперервно здійснюваний вплив на процеси і умови виховної діяльності, що забезпечує досягнення мети, завдань та прогнозованих результатів виховання, які найкраще відповідають потребам суспільства, держави і суб'єктів виховання (педагогів, батьків, учнів).

До чинників, що негативно позначаються як на якості освіти загалом, так і на якості виховання, відносимо:

- тривала невизначеність ідеологічних установок розвитку держави (затягнувся процес пошуку національної ідеї, консолідації суспільства);
- нарощування відкритої соціальної нерівності, яка нівелює права частини громадян на забезпечення дітям якісної освіти, змістовне дозвілля;

– демографічна та економічна кризи, що зумовили значні зміни у мережі закладів освіти, особливо у сільській місцевості, зменшення витрат на всі види організації навчально-виховного процесу;

– постійне погіршення екологічної ситуації, частотність екологічних катастроф, епідемій збільшилися ризики для дитячого здоров'я; розхитування ролі сім'ї, як найважливішого соціального інституту стабільного розвитку держави, зумовило поширення безвідповідального батьківства, насильства над дітьми; бурхливий розвиток ЗМІ, доступ дітей до неякісної інформації, засилля реклами безмежного споживання тощо.

Значущість ролі керівника закладу ЗСО в управлінні якістю виховання зумовлена тим, що він забезпечує розгалужену систему відносин усіх суб'єктів освітнього процесу, має змогу вміло організувати діагностування і моніторинг ефективності виховного процесу, узагальнювати їх результати, робити висновки та вносити корективи у планування та організацію життєдіяльності учнів. Саме діяльність керівника школи є провідною ланкою в управлінні якістю виховання, оскільки стає організатором, координатором і контролером якості і освітнього процесу в цілому, так і якості виховання зокрема.

Узагальнення наукових праць, які присвячені вивченню готовності фахівців до професійної діяльності, дав змогу констатувати, що готовність до управління якістю виховання можна розглядати як складне інтеграційне особистісне утворення, активно-дієвий суб'єктивний стан педагогічного працівника, що характеризує мобілізованість його сил для виконання поставленого професійного завдання. Стан готовності керівників та педагогів ЗЗСО до управління якістю виховання забезпечує не тільки його ефективність, а й можливість подальшого вдосконалення.

За результатами вивчення наукових джерел уточнено рівні готовності керівників закладами ЗСО до управління якістю виховання: високий, середній та початковий та встановлено, що тільки 11,9% керівників віднесені до високого рівня готовності до управління якістю виховання. Майже половина,

тобто 47,0% характеризуються середнім рівнем готовності, а решта віднесені до початкового 41,1%.

На основі вичення наукових джерел, передового перспективного досвіду та результатів діагностування визначено такі шляхи удосконалення процесу управління якістю виховання в закладі ЗСО: позитивна мотивація керівників шкіл на управління якістю виховання, набуття ними досвіду управління якістю виховання в системі методичної роботи. Таким чином керівники закладами ЗСО мають бути вмотивованими до управління якістю виховання, а це міститься, переважно, в середині самої особистості, а не поза нею. Відтак, актуалізація мотивації до управління якістю виховання успішно відбуватиметься у процесі професійної діяльності, де ускладнюється унікальністю, непередбачуваністю, мінливістю, нечіткістю мотиваційного процесу.

Формування професійного досвіду в керівників шкіл з управління якістю виховання найбільш успішно забезпечуватиметься поєднанням традиційних форм методичної роботи (методичні роб'єднання, семінари-практикуми, педагогічні читання, конференції тощо), так і нетрадиційні (фестиваль управлінських ідей і знахідок, методичний аукціон, ярмарок педагогічної творчості, педагогічний ринг; методичний діалог, конкурс «керівник школи року», управлінський консиліум, ділова та рольова гра, педагогічний портрет творчого керівника школи, ігрове конструювання, аналіз конкретних управлінських ситуацій, тренінг, панорама методичних навинок, методичний міст, клуб творчих керівників шкіл тощо.

Використання в єдності різних форм методичної роботи з тими чи іншими категоріями менеджерів освіти дає змогу поліпшити управління якістю виховання в звкладах загальної середньої освіти.